

N:o 73.

Af Herr C. J. Svensén: Angående ändring af 87 § 2 mom. Regeringsformen.

Då nu gällande Riksdagsordning infördes, voro Konung och Ständer ense derom, att åt preteståndet borde beredas en motsvarande ersättning för den särskilda representationsrätt, som det förut egt, men genom ståndsförfattningens upphäfvande förlorat. Då denna representationsrätt egentligen tillkom ståndet i egenskap af svenska kyrkans ombud, blef ersättningen gifven i form af en särskild statsinrättning till skydd för nämnda kyrkas rättigheter och intressen. Denna inrättning blef det allmänna kyrkomötet, om hvars bildande förslag vid 1862—63 års riksdag af Konungen väcktes och af Ständerna godkändes.

Omfånget af den nya kyrkorepresentationens befogenhet utstakas i § 9 af Kongl. förordningen den 16 November 1863 om allmänt kyrkomöte på följande sätt:

»Allmänt kyrkomöte tillkommer att upptaga kyrkliga mål, som Konungen till detsamma öfverlemnar eller hvarom fråga af någon dess ledamot väckes. Mötet ege dock ej att, utöfver hvad i grundlag kan varda medgifvet, annat eller mera besluta än underdåniga utlåtanden samt föreställningar och önsknningar att hos Konungen anmälas.»

Häri genom var kyrkomötets ställning på ett klart och tydligt sätt angifven. Men nu erhöll mötets maktområde strax i början af dess tillvaro genom ett medgifvande i grundlagen en ytterligare och högst väsentlig utsträckning. I samband med den nya Riksdagsordningens antagande insköts nemligen ett tillägg i 87 § 2 mom. Regeringsformen, som derigenom kom att erhålla följande lydelse:

»Riksdagen ege ock gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäfva kyrkolag; dock att dervid erfordras *samttycke* jemväl af allmänt kyrkomöte. — — —»

I sjelfva verket voro dermed åt svenska kyrkans representanter större rättigheter gifna än dem, från hvilka det gamla preteståndet afstått. Presteståndet utgjorde nemligen icke mer än en fjerdedel inom den representation, som gemensamt med Konungen egde att stiffta, förändra eller upphäfva kyrkolag; och om de tre andra stånden förenade sig om en motsatt mening, blef denna Riksdagens beslut, utan att det votum, som afgafs af svenska kyrkans målsmän, hade någon annan betydelse än den, som vanligen plägar tillerkännas en minoritets yttranden. Kyrkomötet deremot står såsom en sjelfständig myndighet, sidoordnad med Konung och Riksdag, och med full makt att kullkasta de beslut, hvarom dessa efter moget betänkande förenat sig.

Men redan vid pröfningen inom Högsta Domstolen af förslaget till kyrkomötesförordning framställdes tungt vägande anmärkningar mot den maktställning, som var afsedd att tilldelas den nya kyrkorepresentationen. Ett ännu qvarstående justitieråd yttrade bland annat ungefärligen följande: »att vid sidan af Riksdagen ställa en annan, af denna oberoende representation för kyrkan, med mindre makt, men större anspråk, måste i längden framkalla stridigheter, som förlama dem begge, så framt icke endera lyckas undertrycka den andra.» — En half mansålders redan vunna erfarenhet har icke jäfvat dessa farhågor. Som vanligt, då allt för många parter skola verka för ett och samma syfte, men hvar och en följer sitt eget hufvud, har tredelningen af den lagstiftande makten på det kyrkliga området ledt till ett fullständigt hämmande af allt reformarbete derstädes. Kyrkomötets förmåga att gifva sjelfständiga uppslag till förbättringar i vår snart tvåhundraåriga kyrkliga lagstiftning har allt ifrån början synts stadd i aftagande och hufvudsakligen visat sin styrka i negativ rigtning, genom att helt och hållet eller delvis omintetgöra de reformplaner, som utgått från någon af de egentliga statsmakterna. Häri behöfver ej ses en brist på god vilja hos kyrkomötet, utan blott och bart ett nytt bevis för det sakförhållande, att hvarje lagstiftningsarbete försvåras i samma mån som de beslutande parternas antal ökas.

Att detta sakförhållande ej kan lända till den svenska kyrkans och dess medlemmars sanna välfärd, ligger emellertid i öppen dag. Som nu denna välfärd, rätt förstådd, utgör det yttersta mål, hvartill all kyrklig lagstiftning bör sträfva, så bör ock hvarje hinder, som ställer sig i vägen för detta måls uppnående, så vidt ske kan undanrödjas. Har nu kyrkomötets veto mot Konungs och Riksdags gemensamma beslut visat sig vara ett sådant hinder, mäktigt att hämma det kyrkliga reformarbetet, men ej att skydda kyrkans sanna intressen eller rättigheter, så synes det vara klart, att bestämmelsen om detta veto bör ur grundlagen utgå. Och om sagda veto så-

lunda förfelat sitt ändamål, och ej lyckats åt kyrkan förvärfva de dermed afsedda förmåner, så kan dess afskaffande ej innebära någon kränkning af kyrkans rätt eller af de förpligtelser, Riksdagsordningens stiftare må ansetts hafva iklädt sig gent emot dess målsmän inom ståndrepresentationen. Kyrkomötet varder härigenom hänvisadt till sin i kyrkomötesförordningen angifna naturliga ställning såsom en rådgifvande myndighet, hvars utlåtande infordras vid stiftande, ändring eller upphäfvande af kyrkolag, och hvars ord dervid väger mera i samma mån som dess ledamöter, omedelbart utsedda för kyrkliga syften, kunna förutsättas i allmänhet inom detta område ega större sakkunskap än Riksdagens medlemmar, vid hvilkas val så många andra synpunkter måste göra sig gällande. Och det skyddsvärn, kyrkan kan anses behöfva, bör hon i alla händelser säkrast och tryggast finna hos sin högste styresman Konungen, hvilken ej lär gifva sin stadfästelse åt några omogna hugskott, äfven om sådana, mot all rimlig sannolikhet, skulle vinna godkännande af svenska folkets representation.

Att det skydd för presterskapets privilegier, förmåner, rättigheter och friheter, som förbehållits genom 114 § Regeringsformens stadgande, att för ändring eller upphäfvande deraf fordras bifall af allmänt kyrkomöte, ej varder rubbadt genom upphäfvande af det i 87 § samma grundlag omförmälda veto, behöfver här knappast omnämnas.

Alltså och då ifrågavarande veto funnits för svenska kyrkan hvarken nödigt eller nyttigt, föreslår jag,

att uti 87 § 2 mom. Regeringsformen ordet »samtycke»
utbytes mot ordet »utlåtande».

Stockholm i Januari 1882.

C. J. Svensén.
